

Vážený pán poslanec, vážená pani poslankyňa
Poslanci a poslankyne NR SR
Národná rada Slovenskej republiky
Námestie Alexandra Dubčeka 1
812 80 Bratislava
Slovensko

NR SR dňa 21. marca posunula návrh zákona č. 301/1995 Z. z. o rodnom čísle do druhého čítania. Za posun návrhu hlasovalo 87 poslancov a poslankýň – vy alebo vaše kolegyne či kolegovia. Prijatie tohto zákona by znamenalo priamy útok na transrodových ľudí na Slovensku a v konečnom dôsledku na ich životy, nakoľko by im znemožnilo im právnu tranzíciu, ktorá je na Slovensku možná už 60 rokov.

Zmena zákona by od ľudí, ktorí majú záujem o úradnú zmenu rodu (v zákone používaný pojem „pohlavie“), vyžadovala „genetický test, ktorý by preukázal, že v minulosti došlo k nesprávnemu určeniu pohlavia danej osoby“. Táto požiadavka je v rozpore s modernou vedou aj medzinárodnými záväzkami SR.

Biologické pohlavie nedefinujú len pohlavné chromozómy

Biologické pohlavie človeka sa určuje na základe viacerých faktorov, okrem pohlavných chromozómov sú to aj hormóny a hormonálne receptory, rozmnožovacia sústava (čiže vnútorné pohlavné orgány), genitálie (čiže vonkajšie pohlavné orgány) a druhotné pohlavné znaky.

Väčšina ľudí sa rodí s chromozómami XX alebo XY, na základe čoho im je pri narodení pripísané ženské alebo mužské pohlavie. Podľa vedeckých odhadov sa však približne 1,7 % svetovej populácie rodí ako intersex, pričom ich chromozómy môžu mať atypickú stavbu (XXY, XYY a podobne) a ich pohlavné orgány či ďalšie znaky nemusia korešpondovať s pohlavím, ktoré im bolo pri narodení pripísané. Intersex ľudia sú často v detskom veku úplne neopodstatnene podrobovaní „normalizačným operačným zákrokom“, kým niektoré intersex osoby o tejto svojej črte nevedia, lebo sa u nich nijako neprejavuje. Tejto problematike sa podrobne venuje správa s názvom Ľudské práva a intersex ľudia, ktorú vydala organizácia Transfúzia.

Slovenská republika má povinnosť chrániť právo na sebaurčenie

Každý človek má právo na sebaurčenie a na život v súlade so svojou identitou. Toto právo znamená, že človek má právo definovať, ako sa cíti bez ohľadu na pohlavie, ktoré mu pripísali pri narodení, a zároveň má právo na vyjadrenie rodovej identity prostredníctvom vzhľadu či správania. Podmieňovať toto právo lekárske posudkom je porušením ľudských práv transrodových osôb a ignoruje najnovšie závery Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO).

Žiadny človek nepotrebuje lekársky posudok na to, aby mohol slobodne žiť v súlade so svojou identitou a aby štát rešpektoval a chránil jeho ľudské práva. Štát nevyžaduje odborný posudok, aby binárnym cisrodovým ľuďom umožnil požívať ich základné práva. Ani v prípade transrodových ľudí (binárnych alebo nebinárnych) by to nemalo byť inak.

Genetický test teda síce dokáže určiť skladbu pohlavných chromozómov, nedokáže však spoľahlivo určiť biologické pohlavie a už vôbec prežívaný rod testovanej osoby. Keby to aj bolo možné, vyžadovať od transrodových osôb genetický test je flagrantným porušením ich ľudských práv.

Nesprávne doklady znemožňujú transrodovým ľuďom žiť v súlade so svojou rodovou identitou

Podľa navrhovateľiek by zmena zákona neznemožnila právnu tranzíciu, pretože zmena rodného čísla „nemení pohlavie osoby“. Človek, ktorému je umožnená úradná zmena rodu, automaticky dostáva nové rodné číslo, zmeniť rod v dokladoch bez zmeny rodného čísla na Slovensku nie je možné. Zároveň pointou právnej tranzície, teda úradnej zmeny rodu, je práve to, aby v dokladoch a osobných dokumentoch človeka figuroval správny – prežívaný – rod, v opačnom prípade je transrodový človek neustále vystavovaný nedobrovoľnému sociálnemu coming-outu a s tým súvisiacim rizikám šikany, diskriminácie či násillia.

Život s dokladmi, ktoré nereflektujú prežívaný rod, má ohromné dôsledky na psychické zdravie a pohodu transrodových ľudí aj ich blízkych. Znemožnením právnej tranzície by Slovenská republika niesla zodpovednosť za zhoršenie zdravotného stavu tisícov ľudí s potenciálne fatálnymi následkami. Toto nesmiete dovoliť!

Porušenie európskej legislatívy

De facto zákaz právnych tranzícií by bolo porušením európskej legislatívy a medzinárodných ľudskoprávných záväzkov, ktoré Slovenskú republiku zaväzujú k ochrane práva na súkromný a rodinný život, sebaurčenie a ďalších ľudských práv. Poslanci a poslankyne NR SR musia pri hlasovaní o tomto zákone jasne preukáza svoj odmietavý postoj k transfóbnemu správaniu a útokom na transrodových ľudí. Teroristický útok pred barom Tepláreň v plnej miere odhalil nedostatočnú ochranu LGBTI+ ľudí pred násillím, ale aj pred nenávisťnými vyjadreniami či diskrimináciou. Hlasovanie za transfóbný zákon o rodnom čísle by bol jasným signálom, že solidarita a podpora pre LGBTI+ ľudí, ktorú mnohí politici a političky po útoku prejavili, je len deklaratívna a pre NR SR nie je ochrana práv transrodových ľudí skutočnou prioritou.

Spoločne s Amnesty International Slovensko Vás preto my dolu podpísané a podpísaní vyzývame, aby ste odmietli transfóbný a neodborný návrh na zmenu zákona o rodnom čísle. Zároveň Vás vyzývame, aby ste sa do budúcnosti zdržali ďalších návrhov zákonov, ktoré by ďalej zhoršovali ľudskoprávnú situáciu LGBTI+ ľudí na Slovensku, a aby ste naopak pracovali na zlepšení právneho postavenia a lepšej ochrane ľudských práv LGBTI+ ľudí.